

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

(Що 1. прим. в таборі 4 ф.)
" " " поза таб. 5 ф.)
На місяць в таборі . . . 30 ф.
" " " поза табор. . . 40 ф.
На 3 місяці в таборі . . . 90 ф.
" " " поза таб. 1 м. 30 ф.

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

— ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ. —

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Видає „Видавниче Товариство імені В. Гринченка“.

Ч. 72. (19).

Неділя, 21. жовтня 1917.

Рік III.

Внутрішнє положення в Росії.

Російська демократична конференція в Петрограді повернула політику Росії на нову дорогу, себто на дорогу миру і внутрішньої організації. Завдяки неприхильним звідомленням про конференцію з англійських жерел ми не мали докладного образу про ведення нарад, які переказано неявно і мляво з англійського боку. Тимчасом на конференції говорено дуже рішучо проти ведення дальшої війни. Українці поставили домагання негайно заключити мир і вложили заяву, що вони надалі боронитимуть тільки українського фронту, себто братимуть участь у війні тільки на границях української території.

На пропозицію посла Дана ухвалила конференція всіма голосами проти одного резолюцію, яка повторює засади миру без загарбань і відшкодовань, і видала поклик до демократій цілого світу бороти за привернення загального миру.

Загальним вислідом нарад демократичної конференції є тимчасовий парламент російської республіки і коаліційне міністерство.

Тимчасовий парламент російської республіки, на місце четвертої Думи, складається з послів вибраних з різних верств і організацій російської суспільності і має 555 членів, більшість з яких належить до демократії. Утворений він, як бачимо, на вір Української Центральної Ради, яка перевела кращій лад на Україну і дала привід до подібної інституції самій великій Росії. Цей парламент відкривається дня 20. жовтня, а вже дня 21. жовтня має перевести основну дискусію над переговорами зі союзниками в справі воєнних і мирових цілей Росії.

Коаліційне міністерство, аложене з 16 міністрів, з яких 10 належать до демократичних партій, а 6 до міщанських — проголосило свою програму дня 10. жовтня.

Воно обіцяє хоронити здобутки революції, дбати про розвиток всіх творчих сил Росії і дбати про найскорший загальний мир. Воно хоче приволити союзників до мира

без загарбань і відшкодовань. Далі воно обіцяє перевести земельну реформу, завести нові податки на багатші класи і утворити нові монополії для поправлення фінансів Росії. Найважливішою точкою цієї заяви правительства є те, що воно признало всім національностям право свого самоозначення і тим робом прикладає руку до поришення національного питання.

В національним питанню зайняло правительство становище конгресу народів у Києві під проводом Української Центральної Ради. То значить, що воно годить ся на це, щоби всі народи могли рішати свою долю і кожний народ може утворити свою Раду, яка виробить на основі місцевих відносин проєкт своєї самоуправи для затвердження Установчому Зібранню. Правительство утворить у себе Раду для національних справ Росії, яка розгляне всі ці проєкти і пропозити їх Установчому Зібранню. Хоч ми припускаєм з гори, що ця Рада правительства буде старати ся робити поправки в поодиноких проєктах народів на користь центра,—та рішення залежатиме від одностійности всіх поневолеваних народів на Установчому Зібранню в цілі обстоювання національних інтересів всіх народів в Росії. До цих народів прилучили ся останніми днями козаки всіх областей, які домагають ся теж самоуправи, і запротестували проти своєї давньої ролі бути поліцаями правительства.

На те, що тільки негайний мир може вратувати революцію, вказує настрої народу, ворожий до дальшого ведення війни, показує погроза протиреволуційних затії, яких свідком були всі при виступі Корнілова. Тому не диво, що Керенський, як доносить лондонська часопись „Times“, в недалекий часі ще перед зимою буде перти на своїх союзників, щоби вони заключили загальний мир, а то, коли не схочуть, то мусять знати, що Росія відмовить союзникам всякої помочі.

Тому правительство в союзі з тимчасовим парламентом го-

товить ся поставити це домагання на найближчій конференції союзників. На цю конференцію висилає воно свого представника в особі Терещенка. Крім нього їде і Церетелі, як представник тимчасового парламенту, та Алексєєв, як представник армії. Як бачимо, їдуть представники всіх рішачючих чинників Росії, щоби обстоювати конечність миру для Росії. Розуміється, будуть вони старати ся переконати союзників, щоби вони згодили ся на загальний мир. Від цього, чи вони згодять зараз на мирові переговори, чи ні, залежатиме, як Росія поведе далі свою політику.

Серед війська бажання миру обхопило всіх салдатів: вони домагають ся тепер, перше за все, тільки миру. І правительство лишається або дати народові мир, або втратити довіре народу і всього війська. Як воно далі відтягатиме справу мира, то цю справу може перейняти на себе новий конгрес Рад робочих і салдатів, який скликає петроградська Рада салдатів і робочих з Троцьким на чолі.

II.

Над могилою неньки.

(з і. СУРКОВА).

Спиш ти, спиш, моя матусю,
Спиш в землі сирій...
Я приніс к твоїй могилі
Жаль великий мій;
Я прийшов тобі повідати
Горенько мое,—
Розказати, що вже друга
В мене мати є,
Що тепер твій муж коханий,
Батько рідний мій,
Став твою сироті-сину
Мов зовсім чужий;
Не забудь мені ніколи,
Нене, слів твоїх:
„Ти не знатимеш, мій сину,
Без мене утіх,
Ох, багато, мій коханий,
Горя знаєш ти,
Скільки витерпів нещастя,
Злидаїв та нужди!“
І слова твої збули ся,
Всі вони збулись...
Встань же, встань тепер,—на мене,
Мамо, подивись!
З неба дощик ллє осінній,
Вітром холодить...
Над могилою твоєю
Вбогий син стоїть,
В старій латаній овитий,

В рваних чобітках,
Сильний духом, як раніше,—
Сльз нема в очах.
Звісно те лукавий долі
Та біді моїй,
Що від них в життю ніколи
Син не плакав твій.
Ні, в моїх гарячих грудях
Кров іще горить,
На борбу з судьбою алою
Много сил кипить.
А коли в борбі нерівній
Сили страчу я
Й принесуть мене до тебе
Матінко моя,—
Дай притулок мені, нене,
Тут, в землі сирій,
Поруч, рідная, з тобою
Я знайду спокій.
Надо мною буде ясне
Сонечко сяяти,
Будуть зорі золоті
У ночі блищати;
Бура буде над мною
Плакати, голосити...
Та даремно,—сил заснувших
Й не розбудить...

19. жов. 1917. р.

Переклав Zet.

Зїзд національностей у Києві.

В зїзді національностей, що почав ся 23. вересня у Києві, взяли участь представники Татарів, Грузинів, донських козаків, Лотинів, Литовців, Жидів і ин., а також членів Ген. Секретаріату, деякі члени Центральної Ради й багато гостей. Почесним головою зїзду вибрано проф. М. Грушевського. Перше засідання відбуло ся під проводом члена першої Державної Думи трудовика Грузинського й соціаліста-федераліста Бараташвілі. Для участі в працях зїзду прибув також і представник тимчасового правительства Славинський.

Проф. Грушевський, вітаючи зїзд, схарактеризував значіння Києва, яко огнища федеративної ідеї, й зазначив, що федеративна ідея, народивши ся у Києві, ніколи не вмирала в українським громадянстві. Тепер стара ідея централізму згоріла разом з монархізмом в очищуючій вогні революції. Далі професор зазначив опозицію зправа та зліва, яку стрічає Ц. У. Рада, що висунула федеративну засаду від перших днів свого існування. Представник тимчасового правительства Славинський, вітаючи зїзд іменем правительства, висловив бажання, щоби праці зїзду були першим основним каменем для утворення нового ладу. Слова Славинського: „Тепер в Росії нема ані великодержавних ані недержавних народів“, стрінуто гучними оплесками. Славинський зазначив, що праця зїздів, які скликає не лише правительство, але й краєві органи, буде знаходити поміч збоку прави-

тельства, й висловив думку, що єдина форма, яка забезпечить політичну й національну волю народів Росії, є форма автономно-федеративного ладу. Аналізуючи докладно поняття автономії, Славинський говорив: „Новий лад уже проголошено республіканським ладом, се без сумніву ствердять і Установчі Збори (гучні оплески). Ми маємо вже факт існування автономії. Ми знаходимо ся в столиці фактично автономної України. Сі паріетки міцно пішли в гору й на Кавказі і в Сибірі, в Естонії, Латвії та між козаками. Російське правительство рахуєть ся з сим фактом, але не уважає себе в праві оголошувати федеративний лад, не перешкоджаючи зрештою працювати над створенням сього ладу на місцях. Далі Славинський повідомив, що правительством утворено під його проводом окрему комісію для вироблення крайової самоуправи. Ся комісія виробить законопроект для предложення Установчим Збором. Ся комісія уважає своїм обовязком увійти в зносини з усіма народами та краями Росії, щоб узяти під розвагу всі їх автономно-федеративні змагання і спільними силами зміцнити республіканський лад в Росії (бурл. оплески).

Член Генерального Секретаріату Шульгин, відповідаючи Славинському, говорив, що наша автономія неповна. Ще не здобуті всі права Генерального Секретаріату. Ми уважаємо завданням Секретаріату працювати над утворенням фундаменту, на яким засновуєть ся широка автономія України без штучного обмеження її території.

Потім виступали представники різних партій, які висловлювали погляди своїх партій на справу автономно-федеративного ладу й на историчний розвиток кожної нації.

Голова Українського Військового Комітету—Петлюра докладно спливав ся на процесі відродження українського народу, що, опираючися на робітництві й селянстві, захопив і маси війська. Всюди український рух відбувався під гас-

лом відданности революції. Але не забаром показало ся, що російське громадянство, а навіть революційна власть не розуміють істоти українського руху. Навіть тепер тимчасове правительство, оголосивши демократичну республіку, не оголосило її федеративною республікою, і в сім промовець вбачає централізм. Далі Петлюра спливав ся на справі утворення українського війська, необхідність якого викликана амаганням боронити Рідну Землю, а також тим, щоб на Установчих Зборах прислухали ся до голосу України. Нарешті голова Українського Військового Комітету говорив, що Росія стоїть на краю безодні й урятувати її може лише зворот до живих джерел бадьорої сили поодиноких народів.

Представник управи козаків південно-західного фронту Долгов протестував проти росповсюдження обвинувачення козаків у реакційности. „Наша присутність тут виразно говорить про нашу симпатію до всіх поневолених“—говорив Долгов. Він пропонував з'їздові заснувати міцний союз народів Росії, який був би такою сильною кріпостою, „щоб жадні вітри з болотних низів Петрограду не були йому страшиною“.

Грузинський соціаліст-федераліст Бараташвілі закликавав усі народи Росії щиро й дружно протягнути один одному руки та збудувати спільне життя для всіх рівнодержавних народів. Бараташвілі зазначив, що республіканський лад на федеративних основах не може вже задоволити Грузії, яка незабаром скаже і своє слово про самостійність.

На засіданні з'їзду найближчого дня представник ради Союзу козацьких військ Іванов, вітаючи з'їзд від імені цілого російського козацтва, заявив, що воно є живою і життєвою віткою російського народу й має всі дані для самостійного існування. Звернувши ся до представників народів з проханням підтримати на Установчих Зборах козацтво в його змаганнях до са-

моозначення, промовець заявив, що через ціле козацьке життя, збудоване на найдемократичніших основах, червоною ниткою переходить боротьба проти самодержав'я і тому питання про монархію він не буде обговорювати. „Ми, діставши волю, нікому її не віддамо. Єдиний лад, за який ми стоїмо, се демократична республіка на найшарших демократичних основах“. Нарешті представник ради Союзу козацьких військ оголосив їх іменем декларацию такого змісту: Демократичну республіку, засновану на основах федерації, треба збудувати на аразок Сполучених Держав Північної Америки; загальнодержавною мовою для всіх народів, що простують до федеративного ладу російської республіки, повинна бути російська мова, але в межах федеративних одиниць повинна бути своя національна мова. Рада Союзу козацьких військ підтримує лише нації, що простують до федеративного ладу російської республіки, й гадає, що тверді основні права народів Росії на самостійне існування можливі лише при існуванні широких національних організацій, злитих в один міцний союз народів Росії. („Річч“ з 25. вер. н. с.).

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Становище Сенату в справі інструкції для Генерального Секретаріату.

Петроградська телеграфічна агенція доносить дня 16. жовтня: Сенат відносить ся оголошувати вказівки (інструкції) провізоричного правительства до Генерального Секретаріату України, зважаючися на те, що правительством не має права проголошувати України незалежною перед Установчим Зібранням. (Франкф. Цайтунг з 18. жов. веч.).

Загально-російські Установчі Збори й українські с.-р.

„Утро Россія“ в телеграмі з Кітви повідомляє: Центральний Комітет українських соціалістів-революціонерів постановив не брати участі в російських Установчих Зборах, бо вони протирічать суверенним правам Українських Установчих Зборів. („Діло“).

На українські шкільні підручники.

Полтавське губернське земство асигнувало 25.000 карб. на друкування шкільних підручників на українській мові.

Народний університет ім. Т. Шевченка.

Вгороді Сумах, харківської губ., заклад ся ще в серпні комітет по улаштуванню там народного університету імені Т. Шевченка. Голова комітету, хоч і Великокорос з походження, але щирий прихильник української освіти, звернувся до Генерального Секретаря, а через нього до всього українського громадянства з проханням ужити всіх засобів, щоби допомогти з матеріального боку в цій справі.

Заходи за зміцненням національної культури.

Генеральний Секретаріат Народної Освіти звертає свою увагу на розвиток усіх боків української національної культури. Відомі його заходи коло української шкіль, утворення українського народного університету, академії мистецтва, заведення національного театру. Дбає він і про національну музику. В цій справі виділ Генерального Секретаріату Народної Освіти—„Українська пісня, народна музика і музична освіта“ видав у серпні таку відозву.

Корніловщина по селах.

Подіємо цю статтю з „Робітничої Газети“, як таку, що показує цікаві річі з життя по селах в теперішній час. (Ред.).

Смердючий подих „благородних“, та „превосходительних“—зрадників розвіяв ся вихором революційного руху трудового люду.

Проте не дивлячися на яскравовиявлену волю народу, не дивлячися на невдачу корніловських замахів на захват державної влади—не дивлячися на видиме заспокоєння—корніловщина далеко ще не знищена.

В політичному житті—вона лише, з огляду на невдачу, заховала голову й лютими очима визирає з свого чорного гнізда.

Але ж в житті соціальному, в житті економічному—вона не видіхла, особливо на селах.

Вона там виявляєть ся в двох формах: чорносотенної агітації духоинства чорного й білого.

Почаївська лавра, Печерська лавра, різні єпископи, що забороняли попам читати народної універсали Української Центральної Ради, які навіть в церквах закликають людей до повернення царату і навіть слухать молебні за „благочестивішого“.

Проти цієї „духовної“ корніловщини нічого не робить ся. Проти її смердного дихання—ніяких способів не вживаєть ся.

„Російська“ революційна демократія—ні одним словом не відгу-

княєть ся на корніловську роботу духовенства.

Друга форма корніловщини на селах ще більш небезпечна.

Корніловські циркуляри, що забороняють селянам потребувати од поміщика плати за роботу „снопом“ а не грінши,—вже внесли велику анархію в сільське господарство: багато хліба пропало в полі не убраного, багато було конфліктів, заколотів і т. ин.

Корніловські козацькі роз'їзди на селах—хоч би вони були послані туди й не Корніловим, а Керенським—по суті є корніловськими.

Іхне насильство й наруга над жінками—салдатками, іхне насильство над селянами; ті бешкети й свавола, які що дня провадять ся козаками по селах та заставляють селян криком кричати, викликають у селян не тільки недовіра, а навіть ворожість до нового революційного ладу, до республіки.

Коли до сього ще додати агітації попів, що революціонери хотять повернути панщину, кріпацтво—то стає зовсім яскраво—чим загрожує присутність і робота козаків на селах.

Але єсть ще страшище. На селах зовсім немає заліза, мануфактури, реміню і інших городських промислових виробів, без яких сільсько-господарське життя не може вести ся нормально.

Брак плугів, заліза на їх ремонт і всякого иншого знаряддя—ставить селянина хлібороба в неможливість вести господарство.

Се ж загрожує тим, що частина землі не буде оброблена.

Крім того—брак і дорожничя продукція городської промисловости викликає у селян ворожнечу не

тільки до города й городян, але й до робітників. Полицька та поміщицька агітація й тут підливає олії в огонь і загрожує розколоту ряди трудового демократії.

А хіба же се не ґрунт для корніловщини?

Таке ж саме значіння мають тверда ціна на хліб і хлібна монополія.

Те, що тепер російське центральне правительством видало закон про підвищення твердої ціни на хліб вдвоє—справи ні на краплину не поліпшило.

Нині підвищена ціна на хліб—але ж вона не далі як через 2—3 дні викличе підвищення ціни на всі продукти городських виробів та фабрикати.

Тверді ціни на хліб в той час коли не встановлені тверді ціни на інші продукти першорядного господарчого значіння, як от залізо, ремінь, мануфактура і т. др.—се єсть економічна корніловщина.

І продовольчі інституції мусять се знати.

Регулювання промисловости через громадські організації—може хоч в де якій мірі запобігти сьому лихові.

Що ж до хлібної монополії—то ся корніловщина—є найстрашнішою.

Хлібна монополія, в тому вигляді, як вона зараз організована,—се власне кажучи—ляпус, а не монополія.

Вистроєте скрізь хлібні склади, амбари, елеватори, вистроєте повсюди хлібні контори для прийому хліба казюними чиновниками, забороніть приватну торгівлю хлібом на базарах, в лавках, поодкривайте всюди „монополію“ для продажі хліба (як продавали горілку)—ото

буде дійсне монополія, яка при певних умовах може знищити спекуляцію хлібом і установить тверду ціну.

Коли ж монополія полягає в тому, що в село приїжджають козаки, лупатля нагами селян та знущайють ся над їхніми жінками, грабують хліб і все, що погано сховано, то се вже не монополія, а організована підготовка контр-революції.

І ознаки сього можна часто спостерігати по селах. Обурені чутками грабування та насильства козаків—монополістів—селяне закопують свій сирій хліб в ями, де він напевне погине.

Коли на вічах, на волосних сходках доводять хто селянам про некористь таких вчянків—селяне злістьно одмовляють: „а чом козаки не б'ють нагами поміщиків?“

—Чом козаки не роблють монополію у панів, у поміщиків?

—„Закопаємо, поपालимо свій хліб, а в монополію не дамо“.

Панове монополістики, чуєте?

Заберіть же козаків з сел і пошліть їх або на фронт, або пошліть їх в козацькі землі на роботу. Назначте плянові перевози, маршрути поїзди з залізом, ремінем, краном—для селян, урівняйте в правах селян і поміщиків; притягніть до роботи всі живі сили краю, заведіть тверді ціни на залізо і инший кран, потрібний для села. Отоді тільки ви поборете корніловщину на селі.

Без сього ж—„кровью і залізом“—можна нагодувати маленьку купку людей,—всього ж народу, так само як попорчені паровози і вагони—ні кровью, ні залізом задовольнити не можна.

В. Довженко.

*) Це відноситься до тих „росіян“ із „малоросіян“, що стоять проти українства. (Ред.).

„Довгий час українська музика взагалі й українська пісня зокрема переживала тяжку, хоробливу крізу — то був час загальних денационалізаторських зусиль російського уряду винищити все живе, оригінальне, що носило яскраву відбитку духу народу українського, і на спустошеній ниві душі народної сїяти зерна чужої незрозумілої культури, чужого духу.

Пісня — те найкраще дзеркало, той найкращий показчик оригінальності й самобутності українського народу — переслідувала ся представниками уряду, виганяла ся з народних шкіл, не допускала ся до спеціальних музичних шкіл і забороняла ся навіть у громадських зібраннях; під впливом салдацьких та фабрично-заводської „культури“, повабавлена підтримки інтелігентних, освічених музичних сил, по-малу уступала ся, даючи місце гідкій, брідкій „частушці“, що свідчила про те, як усе більше й більше ширило ся спустошення й каліцтво душі народної. Спроби поодиноких людей та організацій не могли зупинити той тяжкий загрожуючий процес, і пісня наша, чудова мелодійна пісня, була, здавало ся, засуджена на смерть.

Але тепер, коли наша Україна стає до державного життя, ми повинні повернути народові його незлічені скарби краси — поезії, що полишив він на шляху свого історичного життя і забув сам, де по-лишив.

Виділ Генерального Секретаріату ставити своїм завданням укрітити всю Україну цілою сіткою народних художніх хорів, що повинні будуть провадити ту святу роботу, і першим каменем до того величнього фундаменту відродження душі народної закладає Бразковий Національний Хор у Києві, на чолі якого стануть — наші славні діячі хорової справи — Ол. Кошиць, Ол. Приходько та інші.

Далі йде заклик записувати ся всіх, хто має здібності й охоту до співу, в хор і подаєть ся спис адрес, місць, де відбуватимуть ся записи.

Сваволя козаків-донців і терців.

До Центральної Ради надійшла така заява:

„В наше село Константиновку черкаського повіту прибуло кілька сотень терських і донських козаків невідомо з якою метою; вони самочинно заводять коней до клунь, де зложено хліб, грабують сіно й паровий хліб із поля, виявляють ганебне відношення до жінок-салдаток і всякими способами загрожують втишити український рух.

Зі слівими звертаємось до Вас, дорога захистителько наша Центральна Рада, захистити нас від сваволі козаків та зробити розпорядження, щоб їх якомога швидше видалили з нашого бідного села“.

Катедри українознавства.

Міністерство освіти увійшло в Тимчасовий Уряд з законодавчою пропозицією в справі утворення в 1917/1918 шкільному році 4 катедри українознавства при Київському університеті: української мови, історії й літератури — на історико-філологічному факультеті та історії західно-руського права — на юридичнім. (Р. Г.)

Українська Академія Мистецтва.

В Секретаріаті по справах національної освіти в принципі вже рішено з вересня цього року відкрити в Києві українську академію мистецтва, як вищу школу для художників України. З цього року відкриеть ся правдоподібно тільки

факультет — малярства, з тим, що поволі будуть одкриватись факультети різбарства, мистецького будівництва, мистецького виробу то що.

Вступати до академії дійсними слухачами можуть на скульптуру й малярство по скінченню одного з вищих спеціальних інститутів по виділу будівництва. Вільними слухачами, без прав, можуть вступати всі, хто бажає, за згодою професора, до майстерні якого студент бажає вступити.

Всяку рутину в укладі академії буде відкинута, не буде ніякого поділу художників по спеціальностям, а буде академія складати ся із ряду майстерень, по яких професор буде повним хазяїном. В кожній майстерні професор-завідатель вестиме навчання в системі, яку вважатиме для себе відповідною.

Академія обовязково робитиме річну академічну виставу з участю професорів. Із робіт, куплених академією на цих виставах, складатиметь ся постійна галерія академії. Яко нагороду, академія призначатиме подорож за кордон.

У всіх своїх справах академія матиме автономію, як всі вищі школи.

Відповідно до вимог академії буде піднято вимоги в середніх школах мистецтва, як у київській рисувальній, так і в миргородській керамічній.

Лісовий комітет.

18. липня заклав ся при Генеральному Секретарстві по земельних справах Краповий Лісовий Комітет. Головною метою Комітета є поліпшення лісової справи на Україні, а через те Лісовий Комітет видає себе за консультативний орган при Генеральному Секретарстві і розвиває свою роботу в напрямі законотворчому, господарчому, адміністративному і юридичному.

Першими питаннями, розглянутими Комітетом, були „Тимчасові постанови про охорону лісів на Україні та їх рубку“, а також вироблений „Статут Крапового Лісового Комітету“. З часом робота поширюєть ся. Вже тепер Комітет виробляє проект організації Лісового Департаменту й зокрема його виділів і намічає для розвитку їх відповідальних осіб.

Розглянуто проект поділу Могилевсько-Чернігівського Управління Хліборобства і Державних маєтків. На черзі стоїть питання про передачу лісових справ од російського Лісового Департаменту до українського.

Окрім цих головних питань Комітет розглядає і де які непорозуміння з призначеннями посад на Україні російським Лісовим Департаментом та непорозуміння на місцях між селянами й инчими особами та інституціями, що мають відношення до лісу. (Р. Г.)

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

Зріст сили прихильників мира в Росії.

З Копенгагена доносять: Після звідомлень з Петрограду вся соціалістична преса повна про невичайний зріст сили більшовиків. „Daily Telegraph“ сповіщає з Петрограду: Вибори на Установче Зібрання призначено на 25. листопаду. Зібрання має бути відкрите дня 13. грудня. Більшовики хочуть на день 25. листопаду скликати зібрання Рад робочих і салдатів, щоб перешкодити виборам на Установче Зібрання.

Міланські часописи доносять, що орган Ради робочих і салдатів „Із-

в'єстія“ домагаєть ся, щоб союзники вложили свій намір в справі мира недвозначно. Російське правительство мусить ясно знати, чи союзники готові промостити дорогу до мирових переговорів, чи вони противлять ся мирові без анексії (загарбань) і відшкодовань на основі самоозначення народів, і далі — чи готові союзники переглянути й проголосити свої договори після духа російської революції.

(Генер. Агц. з 18. жов. веч.).

Керенський і мир.

Льондонський кореспондент „Times“ сповіщає з Петрограду: Заграничні дипломати, які з напруженням досліджують політичні відносини, передсвідчені, що Керенський ще перед зимою буде перти серед союзників до загальної мира, або союзники мусять зрікти ся поміччю Росії. Керенський так промостив дорогу такій політиці, що Росія не буде оказувати їй ніякого спротиву. Керенський мріє зараз про президентуру, якої він не дасть собі видерти. Загально видаєть ся можливим, що його вибере мала більшість на президента. Та його правління, після загального пересвідчення дипломатів і тих, що знають російські відносини, буде тривати коротко, бо міцніші елементи в Росії не вложать рук проти нього. Довший час не зможе Росія вийти з цього стану, в який завела її революція.

(Генер. Агц. з 16. жовтня рано).

Представники Росії на конференції антанту.

На конференцію союзників дня 29. жовтня в Парижі відїжджає Терещенко, як представник тимчасового правительства, Церетелі, як представник тимчасового парламенту, генерал Алексєєв, як делегат армії. Перед відїздом відбудеть ся ще в генеральній квартирі конференція між Терещенком і військовими аташе (представниками в армії) союзників.

До Вазеля доносять бюро Райтера з Петрограду: Ген. Алексєєв, коли прибув до генеральної квартири разом з Керенським і міністром війни, зазначив представникові „Утра Росії“ так: „Я прибув, щоб від правительства одержати вказівки що до моєї місці на конференції союзників в Парижі. Це очевидно, що ся конференція ствердить докладну силу Росії, її силу до боротьби і її будуче становище супроти других народів антанту. Як до того часу, коли конференція відбуватиметь ся, наше внутрішнє положення не буде таке, що воно виробить довіре в наших союзників, тоді буде краще для правительства мене не висилати до Парижа, тоді і я буду сам вагувати ся, чи їхати туди. Я вірю, що наша повна слабість стане відомою перед конференцією і далі вірю я, що Японія вступить на європейське побойовище та напевно вимагатиме відшкодовання коштом Росії“.

Зі Штокгольму доносять слідує: Генерал Алексєєв висказав погляд, що Японія за свою участь в європейській війні буде домати ся російського усурійського краю. Терещенко війна в боротьбою між германським і англійським світом, а Росіяне є тільки статистами. Коляж Росія не зможе відновити готовності до боротьби серед своєї армії, то вона, як найслабша сторона, йде на стрічу своїй сумній судбі.

(Франкф. Цайт. з 16. жов. веч.).

Становище козаків до правительства.

Зі Штокгольму доносять петроградські звідомлення: Козаки всіх областей вложили протест проти

проголошення Росії республікою, уважаючи це справою Установчого Зібрання. Вони предложили свої домагання автономної самоуправи з тим, що Росія мусить стати федеративною державою народів. В правительственных кругах панує пригноблення супроти несподіваної „неблагонадєжности“ козаків. Донська бригада відмовила ся рушити на телеграфічний приказ Керенського на подавлення туркестанських неспокоїв. Представники донських і уральських козаків заявили, що козаки не хочуть довше робити службу поліції і підїматися проти себе другі частини війська.

[Франкф. Цайтунг з 16. жов. веч.].

Нарада союзників.

Зі Штокгольму доносять 14. жовтня: В цих днях відбудеть ся в головній квартирі нарада Керенського в присутності Терещенка з військовими аташе союзників. З достовірною боку подано до відома, що англійський аташе подав окреме звідомлення льондонському правительству, що стан російської армії безнадійний. Справа антанту мілітарно пропала. Англійський посол Бюкенен сповістав Керенського, що західні держави кладуть натиск на те, щоб російська армія задержала неприятеля ще кілька місяців на східнім фронті.

Петроградська телеграфічна агенція доносить: В головній квартирі відбула ся нарада під проводом Керенського, в якій брали участь міністр заграничних справ, війни й моринарки, далі шеф генерального штабу та російський посол у Франції Маклаков. Вони обговорювали питання відновлення діяльності російської армії в огляді на міжнародне положення і прийняли таке рішення:

Дисципліну треба поправити, тому треба систематичної науки серед салдатів, щоб вони могли оцінити тактику союзників на західнім фронті, далі треба завести правильність у внутрішній службі салдатів та живе зайняття справами.

(Франкф. Цайтунг з 15. жов. рано.).

Покінчення залізничної кризи.

З петрограду доносять: З приводу грозячого штрайку порішвило правительтво підвищити жадане жалувание від 1. вересня, що збільшить кошти на 30 мільонів. Рівночасно порішвило правительтво виготовити нову залізничну тарифу. Далі видано закон про окреме заосмотрення залізничників засобами поживи. Вчора заявили відділи залізничників правительству, що вони готові його підперти, щоб закінчити забастовку. Після останніх вістей почали забастовку ліній Москва — Петроград. Та своїм рішенням задовольнило правительтво залізничників, виділ яких порішвил штрайк закінчити.

[Франкф. Цайт. 10. жов. веч.].

Становище Фінляндії до Росії.

З Гельсінфорсу пишуть, що вибори до нового сейму вибрали 95 соціал-демократів, 65 членів міщанського блоку, 22 членів аграрних, 18 членів шведської партії. Соціалісти дістали 316.922, а міщанські партії 213.502 голосів.

Фінляндські соціал-демократи в численних виборчих зібраннях жадують негайного оголошення фінляндської республіки та розписання виборів президента через сейм. Вони домагають ся прокламациї про незалежність Фінляндії до всіх народів і налязати зносини з осередними державами за признание нової фінляндської держави.

[Франкф. Цайт. з 10. жов. веч.].

Вищі школи в Росії.

Зі Штокгольму доносять: Міністерством для народної просвіти обдумано зараз питання засновання університетів в Іркуцьку, Ташкенті й Тифлісі. Університет в Петрограді буде зачинений через зиму і перенесений на той час до Ялта на Криму.

Після "Р'єчи" відкрито торжественно в московському університеті вищу школу для солдатів і офіцерів московського воєного округу. Вклади будуть з науки про державу і хазайство; записалося досі 500 слухачів. Міністер війни Верховський дав розпорядок, що всі лінійні війська на фронті мусять відбутися з вимови курси читання й писання. Це доторкається за неграмотних.

(Франкф. Цайт. з 15. жов. рано).

СПРАВА МИРУ.

ФРАНЦУЗЬКІ ПОГОЛОСКИ ПРО ПОРУЧЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ.

До німецьких часописів доносять: Французька преса займається докладно німецькою заявою з нагоди натяків Рібо в парламенті, яка доторкає поручення переговорів з боку Німеччини. Вона твердить рішуче, що Франція завізав один дипломат, уповажений підписом цесаря й канцлера, приступити до переговорів з Німеччиною на швейцарській землі.

(Франкф. Цайт. з 18. жовтня веч.).

РОСІЙСЬКЕ ЗАВІЗВАННЯ ДО ФРАНЦІЇ.

Петроградське "Новое Времє", орган кадетів, завізав від 12. жовтня рядами статей до відступлення від Ельзасу-Лотарингії, щоби уможливити мирові переговори.

[Франкф. Цайт. з 18. жовтня веч.].

СПРАВА ШТОКГОЛЬМСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

З Копенгагену доносять: Редактор Борґберг мав виклад в данським мировім товаристві і таке сказав про штокгольмську конференцію: Тільки випрацювання плану до цієї конференції мало своє значіння і зробило дорогу до мирового порозуміння, яке мусить прийти. Відмова пашпортів з боку французького й англійського правительства перешкодила здійсненню цього плану, та напевно можна сподіватися, що французька соціалістична конференція в Бордо однозгідно заявила ся за участю в штокгольмській конференції. За той час веде далі свою працю голяндсько-скандинавський комітет і листовною дорогою старається ся знайти шлях до єднання в цій справі всієї соціалдемократії всіх країв, який давав би основні лінії мирового ладу і розв'язки спірних питань. Нові відомости принесуть найближчі дні.

Трельстра, який повертає до Голяндії, заявив штокгольмському співробітничкові "Соціалдемократен", що перший період праці штокгольмської конференції вже покінчено. В найближчих днях появить ся маніфест виділу конференції, в яким будуть предложені проекти до розв'язки найважливіших спірних питань.

[Франкф. Цайт. з 18. жовтня].

КІНЕЦЬ ВІЙНИ.

"Коррієра де Італія" приносить відомість, що відповідь антанту на папську ноту ще прихильніша, як нота осередніх держав і додає від себе: Війна наближається ся до кінця. Вже бачимо мир. Ця вістка походить з добре поінформованого джерела, та досі ще відповідь антанту немає. Поживемо—побачимо.

(Рейхспост з 15. жов. рано).

Вісти зі світа.

КОНГРЕС ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

З Базеля доносять на основі часопису "Times" з Вашингтону: Ліга малих і поневолених націй в Ньюйорці уладжує трьохднівний конгрес, в яким візьмуть участь представники Албанії, Греції, Індії, Ірландії, Кореї, Литви, Польщі, Румунії, Шкоції, Сербії, Фінляндії й України. "Times" виявляє обурення і бачить у конгресі прихильну Німцям інтригу. (Хто винен, що цей ряд поневолених народів звернений проти антанту. (Ред.).

(Франкф. Цайт. з 16. жов. пол.)

АНТАНТ І ЗНАСИЛУВАННЯ НЕВТРАЛЬНИХ.

"Пті Парієн" довідується ся про програму льондонської конференції антанту, яка відбудеть ся в листопаді. Вона подає таку гадку:

Невтральні одержуватимуть на будуче від союзників антанту решту засобів поживи, сирих матеріалів і готових фабрикацій тільки взаїмну за власні товари, коли вони викажуть, що вони своїх потреб не зможуть покрити з власних засобів. Ця обміна товарів має відбуватися тільки транспортними средствами (кораблями й залізницями) неврталних.

(1 енер. Амт. з 16. жов. рано).

ЗНАЧІННЯ БОРОТЬБИ ПІДВОДНИМИ СУДНАМИ.

Г. В. Вільзон, знавець справ маринарки, оголошує в льондонській часописі "The war Illustrated": Наша найперша потреба й завдання усунути з дороги боротьби з підводними суднами. Німці затопили за 6 місяців п'ять мільонів тонн, а ми будемо ледве половиною. Се грозить катастрофою. Союзні держави побачать наслідки цієї небезпечки, коли вони будуть ждати, поки прийде Америка докінчити побіду. Та війська Сполучених Держав не можуть з'явитися в Європі без кораблів, потрібних для їх перевозу й запровадження. Антант дивить ся пасивно, коли йому тимчасом грозить катастрофа від цієї пасивної дефензивы на морі.

[1 енер. Анцайгер з 18. жов. веч.].

ВІЙНА.

(Звідомлення осередніх держав).

На західнім фронті у Фляндрії відбувається ся далі велика битва в околиці Paschendale і Gheluvelt, на схід від Драйбанк і на північ Поелькапелле.

На фронті коло Арра і Ені і під Соасон була боротьба артилерією. Коло Маасу Французи понесли втрати. Німці скинули 13 літаків (аеропланів) і обкидали бомбами місто Нансі в заплату за новий напад на Франкфурт.

На східнім фронті захопили Німці на острові Езель 10.000 солдатів у полон і 50 гармат та велику силу мушкетів. Німецькі війська захопили новий острів Мюн у рижських заливі. На суші бували малі перепалки коло Сморгону, Луцька й Тернополя.

Дня 17. жовтня коло островів шотландських затопили Німці цілий відділ 13 сторожевих кораблів. На середземнім морі одно підводне судно під проводом Формана затопило за два літа 148 кораблів, повности 411.000 тоннів.

З таборового життя.

— Музично-Драмат. т-во ім. М. Лисенка. 15. й 17. жовтня відбували ся чергові загальні збори т-ва. Пова звичайними справами, які в таких випадках входять до денного порядку, порушвано справи волянських шкіл і народної консерваторії.

Після прийняття протоколу давав звіт з двохмісячної діяльності т-ва голова т. В-ни. Давши загальний нарис стану т-ва, він між иншим зазначив, що в цих двох місяцях т-во значно поширило свою діяльність, бо крім веденої раніш роботи в таборі й на робітничих командах—улаштування театральних вистав і концертів—приготовило і дало духовний концерт у Вецлярі в місцевій церкві.

Ще провадило т-во курс теорії нот, хоч, на жаль, було багато різних перешкод, що не давали вести ще й інші курси в бажаному порядку. Останніми часами заряд мав наряду над веденням дальшої роботи, наслідком чого було утворено учительський гурток, який вже відбув першу свою нараду і уложив план праці т-ва в часті, яка торкається ся курсів постійних вправ у співі та музиці. Далі давали звіти інші члени заряду та учителі. Тов. Т-ла дав ширший звіт про улажене духовного концерту в Вецлярі, пояснивши досить докладно його політичне значіння.

Звіту ревізійної комісії збори не прийняли, бо він не був праготовлений як слід, а перейшли до слідуєчої точки—вибору заряду. Шляхом позачергової заяви т. Т-ла звернувся до т-ва з проханням дати йому відпустку на поїздку до Берліну, де має відбути ся 20. жовтня український концерт. Збори відпустку т-ві Т-лі ухвалили і зараз же наряди, за браком часу, перервано.

На слідуєчій засіданню вислухано решту звітів—завідуючого театральними буденно і ревізійної комісії, які прийнято до відома, а уступаючому зарядові уділено абсолюторію.

Ухвалено доручити зарядові подбати про висилку на Підлясьє нот для навчання співу в тамошніх школах, що ж торкається ся допомоги на удержання одної з шкіл на Підляшю, то т-во цю справу відклало до більш кращого грошевого стану т-ва.

Справа засновання т. зв. "народної консерваторії", з науки в якій мав би користати ся ширший загаль полонених, також відложена надалі, з огляду на те, що члени т-ва тепер заняті при таборовій роботі (вбирають картоплю).

Збори ще визначили, на пропозицію Генер. Старш, 5 кандидатів на мужів довіря і визначили комісію для розсліду причин виключення зі складу артистичного гуртка т. З-ни, який зацелював до зборів. Після сього засідання закрито. Д. В.

ЖЕРТВИ.

На будову пам'ятника помер. тов.

- Ком. Oberkwembach.—1 м. 50 ф., М. Березовський—1 м., В. Гончаренко—50 ф., Д. Приходько—20 ф. Ком. Freilaubersheim, 1322—5 м. 10 ф. " Torferbach, № 11876. . 5 м. Ком. Schatanbach.—11 м. 40 ф. " Asingen, № 2336.—1 м. 50 ф. А. Макаров. 1 м. В. Правяцький 1 м. Ком. Staden № 1498.—7 м. 56 ф.

На пам'ятник Богданівцям. (Київ).

- Ком. Hundstahl. 3 м.

На т-во "Самост. Україна."

- Ком. Altenhunden, № 1881. Дм. Кучерук 1 м. 50 ф.

На хорих в лазареті.

- Ком. Schwalbach. Л. Гопуленко—50 ф., О. Тимошенко—50 ф., М. Бондар—50 ф., Т. Полиняний—25 ф., А. Троценко—20 ф., К. Паняненко—20 ф., Я. Метлів—20 ф., П. Оглобля—25 ф., О. Пискун—25 ф., Т. Чижих—25 ф., М. Непокупний—25 ф., З. Кривчук—50 ф., П. Кубишкин—25 ф., О. Назаренко—25 ф., І. Голко—25 ф., Л. Невдолий—25 ф., К. Восіє—20 ф. Разом . 5 м. 05 ф.

- О. Мохойденко № 3402.—25 ф. Ком. № 2762. І. Козирів—50 ф., М. Булах—50 ф. Разом . 1 м. Ком. Oberkwembach. 2514.—5 м. 5 ф.

Повідомлення адміністрації "Громадської Думки".

Одержані гроші на часопис "Громадська Думка" від таких команд і т. т.:

- Neustadt 45 ф., Бураченко 90 фен., Колоник 2 м. 40 ф., Gem. Hegerz-Hausen 40 ф., Gem. Eschweiler über Feld 40 ф., Hegerzbach № 215.—1 м. 20 ф., Alpenrod № 1777.—50 ф., Hartmansheim 40 ф., Langdorf № 1302.—4 м., Gonsenheim № 306.—1 м. 60 ф., Mainzlar № 206.—3 м. 10 ф., Liegen № 1634.—65 ф., Mernes № 2765.—30 ф., Klein-Germ № 1127.—40 ф., Langenwerwerk 90 ф., Nordhofen № 2528.—3 м. 20 ф., Kasratab № 2125 B.—60 ф., Beinhelm № 1092.—1 м. 20 фен., Eschborn 40 ф., Rhenstadt 40 ф., Wingershausen № 2792—30 ф., І. Писаренко 40 ф., М. Кравченко 60 ф., Л. Данцло 2 м., Г. Коваль 1 м., Т. Шкура 1 м. 20 ф., Hellwege 25 ф., Haasel Kra. Bremerverde 80 ф., Katzenfurt 40 ф., Cubach Kra. Weillburg 4 м. 80 ф., Siegen № 1644.—64 ф., Gefangenen Lager Grafenwshr 1 м. 20 ф., Arnaberg i/w. 1 м. 20 ф., Heiger Gebrüder Merkle 50 ф., Alenbach № 2213.—1 м. 40 ф., Ostrobienne 1 м. 20 ф., Pos. Miehlen Ringel 1 м. 20 ф., Darmstadt № 2233.—3 м. 60 ф., Frankfurt a/M. № 312.—30 ф., Niederkleen № 2847.—1 м. 20 ф., Johanniberg (Rheingau) 2 м. 40 ф., Schmiedenhof № 2133.—40 ф., Usingen № 2336.—40 ф., Hettenheim № 832.—40 ф., Obertiefenbach 40 ф., Oberforsterei Romrod 50 ф., Asslar № 44.—4 м. 10 ф., Osteroe Ostpreussen 1 м. 20 ф., Neaberg № 10768.—40 ф., Rittergut Pammin 40 ф., Ruppertaburg 70 ф., Wahlst 85 ф., Darmstadt № 2233.—6 м., Г. Мороз—75 ф., А. Мордханіш—1 м., Митрофан Каріло—1 м. 20 ф., Ф. Краєва—3 м., В. Кліман—1 м. 20 ф., П. Купенко—40 ф., Якименко—80 ф., О. Кузьменко—1 м.

І. Михайленко. Ваших грошей ми не одержували. Зверніть ся до Зальцведеля—може там їх одержали.

Sahinko. Кра. Kosten. Із Ваших грошей лишалося ще одна марка; куди їх повернути?

Edelkel Kra. Fulda. Ваші гроші одну марку одержали, але не відома, що на них вам вислати; напишіть.

СПРАВОЧНЕ ВЮРО Генерального Старшини.

- Ком. 2765. Загорайко Дмитро ІІ № 426. Прохання Ваше прийнято до відома. Ком. Grube Juao Nauborg, № 1436. Вистави в минулу неділю не було, а тому і заходів на отягнення Вас до табору не робило ся. Ком. Waasmühle K. Ф. ІІ 1634. Прохання Ваше прийнято до відома.

ОГОЛОШЕННЯ.

Я. Фрізек в Simmershausen bei Cassel, Casselerstr., 14, шукає полоненого Павла Соханя із села Воскресенки, Бердянського повіту.

ШУКАЮ Максима Кузьмовича Недоґогу, київськ. губ., уманськ. пов., с. Мошур—його односельця Теофан Архипович Куєра, полонений у таборі Вецляр V. 3165.

ШУКАЮ рідню, батька й матір, волинськ. губ., володимирськ. повіту, містечка Локач. Хто знає, де вони, прошу помістити відповідь у "Ріднім Слові", або на адресу "Громадськ. Думки". Василь Яцук, полонений у таборі Вецляр IV. 1162.

ШУКАЮ Івана Панділовича ШУБАВКО, унтер-офіцера, № 23456 табору Гамельн на Везері. Коли хто знає його адресу, то прошу повідомити на адресу "Гр. Думки" для Сергія Валандина—4119. Прошу другі часописи передрукувати.

Оповідіаю свого двоюрідного брата Мефодія Мартиневича, що я тепер нахожусь в українських таборі Вецлярі, працюю в таборовій друкарні Сергія Валандина—4119.